

Mitä rahalla saa

Juha Nurminen pisti yhteensä 11 miljoonaa euroa perustamaansa säätiöön – ja keräsi muilta vielä enemmän. ”Yhteen aikaan eräs superrikas juoksi aina karkuun”, hän kertoo.

TEKSTI Sanna Sommers KUVAT Tiina Somerpuro

Tervantuoksuisen työhuoneen pöydällä lojuu edellisillan juhlien jälki: kultaiseen käärepaperiin verhottu, pikkulasten jalkapallon kokoinen suklaakonvehti.

Juha Nurminen sai sen nuijanluovutusjuhlassa, jossa hän jätti paikkansa John Nurmisen Säätiön hallituksen puheenjohtajana – 32 vuoden jälkeen.

Työhuone sijaitsee Pasilassa, Huolintalossa, jonka Nurminen rakennutti joltamalleen perheyhtiölle vuosia ennen säätiön perustamista. Tuoksu tulee tervatusta laivaköyden patkästä jostain seinä peittävien kirjahyllyjen uumenista. Lattialla on karttapallo vuodelta 1854.

Työhuoneen vieressä on oma huone sihteerille, joka pitää edelleen huolta 78-vuotiaan ex-yritysjohtajan aikatauluista. Nurminen on lähipiirissään tunnettu luovasta aikakäsityksestään ja siitä, ettei juurikaan seuraa sähköisiä viestintäkanavia.

Nurmista laajemmin tunnetaan hänen perustamansa säätiön työ Itämeren pelastamiseksi. Nyt hän on lupautunut kertomaan, mitä on oppinut pitkällä urallaan sekä perheyhtiön että säätiön johdossa rahasta, vaikutusvallasta, menetyksistä ja elämän parhaista sijoituksista.

ON OMANLAISENSA OSA syntyä neljännen polven perheyrittäjäksi.

Vuonna 1952 kuusivuotiaan Juhan kuva oli lehdessä. Kansallisosakepankin mainoksessa esiteltiin Nurmisen laivanvarustajasuvun neljä polvea. Kuvassa tuleva yritysjohtaja uitti lappuhaalareissa leikkilaivaa. Vieressä luki: ”KOP:n osakas ja innokas tallettaja”.

Nurmisten perheyhtiö oli saanut alkunsa 1880-luvulla, kun raumalainen Johan Nurminen hakkautti metsänsä ja rakennutti puistaan rahtilaivan. Siihen aikaan laivanvarustajilla oli tapana jakaa riskiä useamman aluksen yhteisomistuksilla. Nurminen omisti yksin Uljas-laivansa, ainoansa.

Nurminen on menettänyt järkensä ja kohta hän menettää rahansa, sanoivat paikalliset perimätiedon mukaan.

Mutta Uljas oli honkarakenteiseksi alukseksi hämmästyttävän pitkäikäinen. Se polttohaudattiin täysinpalvelleena yli 60 vuotta myöhemmin, vuonna 1950. Rakennuttajan pojanpojanpoika Juha katsoi näkyä viereisen laivan kannelta isoäitinsä sylistä.

Rahojen menetys tapahtui vasta paljon myöhemmin.

KUN JUHA NURMINEN aikuistuttuaan ja opiskeltuaan kauppatieteitä tuli töihin perheyhtiöön, maailma oli muuttunut. Kolme edellistä yrittäjäpolvea olivat laivanvarustajia, mutta 1970-luvulle tultaessa laivojen omistuksesta oli luovuttu. Yhtiön logistiikkaliiketoiminta oli kimara erilaisia liikuttamiseen liittyviä palveluita aina sirkuselämistä taidearteisiin.

Juha Nurmisenestä tuli *John Nurmisen Oy:n* toimitusjohtaja 33-vuotiaana vuonna 1979.

Perustaja. Juha Nurminen
johti John Nurmisen Säätiön
hallitusta 32 vuotta.

Arvosisustus.
Kapteeninsalongin seinäpaneelien maalaukset ovat kapteenin tyttären käsialaa 1800-luvulta.

Vauhdikkaalla 1980-luvulla noin tuhanen työntekijän konsernille rakennutettiin Pasilaan pääkonttori, joka sai nimensä yhtiön toimialan mukaan. Huolintatalosta johdettiin huolintapalveluiden lisäksi konserniin kuuluvaa matkatoimistoa Matka-Kalevaa sekä lentokoneiden maapalvelua.

Kun Yhdysvaltojen presidenttipari Ronald ja Nancy Reagan saapuivat Helsinkiin vuonna 1988, he vilkuttivat valokuvaajille lentokoneen viereen tuoduista portaista, joiden kyljessä luki isolla Nurminen.

1990-lukua Juha Nurminen muistellee elonjäämiskamppailun vuosikymmenenä. Huolinta-ala alkoi keskittyä maailmanlaajuisesti muutamien jättyritysten käsiin. Nurminen toimi oli perustunut verkostomaiseen yhteistyöhön vastaavien pienehköjen perhe-

yritysten kanssa eri maissa, mutta se ei enää toiminut.

Alkoi vuosia kestänyt yrityskauppojen sarja, jossa konsernin osia myytiin ja uudelleenjärjesteltiin. Eräänlainen päätepiste myllerrykselle oli *Nurminen Logisticsin* listaaminen pörssiin vuonna 2007.

1980- ja 1990-luvuilla Juha Nurminen oli omistanut yhtiön käytännössä yksin. Pörssiyhtiöstä hän omistaa nykyään enää kymmenisen prosenttia.

JUURI 1990-LUVUN mylläkkään liittyy John Nurminen Säätiön synty. Sen alkuperäinen tarkoitus ei ollut suojella Itämeren luontoa, vaan perheyhtiön kulttuuriperintöä.

Juha Nurminen oli isänsä Matti Nurminen tavoin vanhojen karttojen keräilijä ja perehtynyt merenkulun, kartografian ja navigoinnin historiaan. Kun konsernin

osien myyminen alkoi, hän huolestui yritykselle kertyneiden merenkulun historiaan liittyvien kokoelmien kohtalosta. Vanhoja karttoja, meriteemaista taidetta ja muuta arvotavaraa oli hajautettuna alueverkostoon.

Nurminen perusti säätiön kokoelmien vaalimiseksi ja lahjoitti alkupääoman yrityskaupoista irronneista rahoista. Aluksi säätiön toiminta keskittyi Nurminen johdolla kokoelmien hoitoon, näyttelyihin ja meriaiheisten kirjojen julkaisuun.

Kesällä 1997 Nurminen oli veneilemässä poikansa kanssa Pellingin saaristossa itäisellä Suomenlahdella. Hän on veneillyt, vaeltanut ja sukeltanut paljon kaikkien lastensa kanssa. Sillä kertaa mukana oli keskimmäinen viidestä lapsesta.

Rannikko oli sinileväpuuron peitossa. Nurminen muistaa sanoneensa pojalleen,

että ulapalla meri varmasti kirkastuisi.
”Mutta se muuttuikin pahemmaksi. Näytti siltä, että levää pitkin olisi voinut kävellä Viroon asti.”

Sen kesän jälkeen Nurminen alkoi perehtyä mereen uudesta näkökulmasta. Oli kauhea ajatus, että kotimeri pilaantuisi silmien edessä.

”Yritin kouluttaa itseäni ja oppia ymmärtämään meren mekanismia ja leväongelman syntyä. Mikä on suolaisuuden ja lämpötilojen merkitys, miten suolapulssit vaikuttavat ja sen kaltaisia asioita.”

Vähitellen kypsyi oivallus, että John Nurmisen Säätiö voisi tehdä asialle jotain.

Näyttelyt ja kirjat olivat kerryttäneet säätiölle jo uskottavuuspääomaa. Säätiön perustajalla ja hallituksen puheenjohtajalla oli lisäksi liike-elämässä kerrytetyt verkostonsa. 2000-luvun alussa

Nurminen teki säätiölle useamman miljoonan euron lahjoituksen, jonka voimin Itämerityö pääsi alkuun.

”Siinä vaiheessa tiedettiin, että potentiaalisista riskeistä suurin oli öljyvahinko, mutta jo toteutuneista ongelmista pahin oli rehevöityminen, johon sinileväkin liittyi. Rehevöitymistä aiheuttivat etenkin fosfori- ja typpipäästöt, ja suurin havaittu yksittäinen päästölähde silloin olivat Pietarin jätevedet. Niitä ajautui virtauksen mukana aina Tukholman edustalle asti”, Nurminen sanoo.

Hän kokosi säätiölle iskuryhmän, joka lähti luomaan yhteyksiä Pietarin jätevedenpuhdistamoon. Nurminen muistele, että aluksi puhdistamon johtaja epäili delegaation olevan rahanpesuasialla – miksi muuten pieni suomalaisäätiö haluaisi lahjoittaa venäläisille vedenpuhdistuslaitteita.

”Mutta kun saimme puhdistamon silloisen johtajan vakuutettua, hanke toteutui hyvinkin suoraviivaisesti. Onnistumista auttoi varmasti se, että Venäjällä toimiminen oli tuttua Nurmisen perheyhtiön ajoilta.”

Säätiön ja Pietarin vesilaitoksen yhteishankkeessa vuosina 2005–2011 asennettiin suurkaupunkialueen kolmelle suurimmalle puhdistamolle laitteet tehostettuun fosforinpoistoon.

Vaikka sodan takia suomalaisten monet suhteet Venäjälle ovat jäässä, John Nurmisen Säätiö on saanut säännöllisesti jätevedenpuhdistusraportteja Pietarista.

ITÄMEREN pelastaminen on pitkä ja mutkikas tehtävä.

Parikymmentä vuotta sitten Pietari-taupausen kaltaiset onnistumiset vähensivät päästöjä nopeasti ja merkittävästi.

Juha Nurminen

KUKA: John Nurmisen Säätiön perustaja

SYNTYNYT: Helsingissä vuonna 1946

KOULUTUS: Kauppatieteiden maisteri, Helsingin kauppa-
korkeakoulu 1972

URA: Perheyhtiön palveluksessa vuodesta 1966, Valtion tiedonjulkistamisen elämäntyöpalkinto 2008, reservin komentajakapteeni, merenkulkuneuvos

PERHE: Puoliso ja viisi aikuista lasta

HARRASTUKSET: Kartografian ja merenkulun historia, veneily, sukeltaminen ja vedenalaiskuvaus, sukeltanut yli 2 000 tuntia ja julkaissut kirjan vedenalaisvalokuvistaan

John Nurmisen Säätiö

MIKÄ: Toiminnallinen säätiö, joka vähentää meren rehevöitymistä, suojelee meriluontoa sekä vahvistaa ihmisen suhdetta mereen

PERUSTETTU: Vuonna 1992

TOIMITUSJOHTAJA: Annamari Arrakoski-Engardt

HALLITUKSEN PUHEEN-

JOHTAJA: Tommi Juusela

TOIMINTA: Käynnissä toista-

kymmentä hanketta, joissa

mm. vähennetään maa- ja

metsätalouden päästöjä

vesistöihin, estetään hai-

tallisten aineiden pää-

syä mereen ja torjutaan

luontokatoa

PÄÄOMA: 15,3 miljoonaa

euroa

VUOSIBUDJETTI: Noin

kolme miljoonaa euroa

lahjoitusvaroja, avustuksia,

vuokraus- ja sijoitustoimin-

nan tuottoja

Madame FERE

Herrain vaatettaja

Cesare Attolini
Napoli

Parasta mihin mies voi pukeutua.

*Eksklusiivisia vaatteita käsityönä,
myös mittana. Aittoa luksusta.*

TI-TO klo 11-17, PE klo 11-14
muut ajat ajanvarauksella
Bulevardi 6, 3.krs, 00120 Helsinki
www.fere.fi

Säätiö toteutti vastaavia hankkeita myös muissa rannikkokaupungeissa Venäjällä, Baltian maissa, Puolassa ja Valko-Venäjällä.

Silti tänäkin kesänä Itämeren rannoilla on sinilevää. Isojen pistemäisten rehevöittäjien sijaan taistelu kohdistuu nyt hajakuormitukseen, esimerkiksi maa- ja metsätalouden päästöihin. Se vaatii erilaista ympäristödiplomatiaa kuin yksittäisen vesilaitoksen vakuuttaminen.

Rahoitusmalliltaan säätiö toimii eri tavoin kuin monet muut perinteikkäät suomalaissäätiöt. Monella säätiöllä on merkittävä pääoma, jonka tuotoista jaetaan apurahoja haluttuun toimintaan. Nurmisen säätiö taas kerää missionsa toteuttamiseen jatkuvasti uusia varoja.

”Sikäli tässä on vähän sama asetelma kuin yrityksen startissa. On pitänyt hankkia tukijoita ja pääomaa idean taakse”, Nurminen sanoo.

Viime vuonna säätiö keräsi lahjoituksia 2,9 miljoonaa euroa, ja lisäksi sillä oli käytettävissään noin 400 000 euroa sijoitus- ja vuokratuottoja. Tällä hetkellä säätiön pääoman yhteenlaskettu arvo on 15,3 miljoonaa euroa.

Varoilla rahoitetaan muun muassa peltojen kipsitystä, mikä estää fosforia valumasta pelloilta vesistöihin, kehitetään vesistöystävällistä metsänhoitoa sekä parannetaan lannoitteiden lastauskäytäntöjä vesistön kannalta turvallisemmiksi.

Hankkeita ja varainkeruuta pyörittää 26 hengen organisaatio, jota johtaa toimitusjohtaja Annamari Arrakoski-Engardt. Hallituksen uusi puheenjohtaja on kesästä 2024 alkaen ollut Tommi Juusela, yritysstrategi ja hallitusammattilainen, jolla on johtotehtävätaustaa muun muassa *Nesteeltä* ja *Nokiasta*. Nurminenkin jatkaa hallituksessa rivijäsenenä.

Säätiö on vuosien varrella houkuttellut ison liudan vaikutusvaltaisia ihmisiä merensuojeluun. Nurminen mainitsee nimeltä muun muassa Juhani Kaskealan, Sari Baldaufin, Jouko Lönnqvistin, Veli Sundbäckin, Hannu Syrjäsen ja Kari Raivion. Nurminen itse on antanut säätiölle paitsi alkupääomaa myös runsaasti aikaansa ja tarmoaan.

”Olen melkoisen kerjuumatkan tehnyt, kun olen yrittänyt saada tukijoita toiminnan taakse. Se ei ole ollut aina ihan niin

miellyttävää. Yhteen aikaan eräs meillä maalla lähiseudulla asuva superrikas juoksi aina karkuun nähdessään minun ajavan mönkkärillä pihaan, että taasko se tulee ruinaamaan.”

VAIKKA meriluonnon suojeleminen on nykyään säätiön päätehtävä, myös merellisen kulttuuriperinnön vaaliminen jatkuu.

Huolintatalon alakerrassa on tuiki tavallinen toimistotalon lounasravintola, mutta ruokailusalin sivukäytävän ovesta avautuu tasku toiseen maailmaan. Neuvotteluhuoneeseen on koottu höyrylaiva Inkeri Nurmisen kapteeninsalonki.

Sen lattia on vinossa kuten vanhoissa laivoissa tapasi olla, ja seinät on verhottu käsinmaalatuilla puupaneeleilla. Ison jalopuisen pöydän yllä on koristeellinen valoikkunakatos. Alkuperäiset kristalliasiainkin ovat tallessa ja esillä.

Alus ja kapteeninsalonki ovat 1890-luvulta ja alun perin englantilaiset. Laivan ensimmäinen nimi oli Marie. Se nimettiin Inkeriksi 1930-luvulla, kun Nurmisen perheyhtiö hankki sen rahtilaivaksi.

Juhan isä Matti Nurminen pelasti salongin viime hetkellä, kun laiva oli jo myyty romuttamolle 1950-luvun alussa. Sisustuksen säilyttäminen juolahti mieleen vasta luovutushetkellä.

”Isä sai sen puhuttua taskussaan olleella viiden punnan setelillä”, Juha Nurminen kertoo.

Hän muistaa nukkuneensa pikkulapsena päivänia salongin penkkien takana olevissa syvennyksessä höyrykoneen jyskeessä.

Säätiön kokoelmaan kuuluu myös taidetta, muun muassa Akseli Gallen-Kallelan harvinainen laiva-aiheinen maalaus. Nurminen kertoo sen päätyneen yhtiön haltuun vuonna 1905 koston ravintolailan seurauksena. Perimätiedon mukaan Gallen-Kallela oli Rauman-retkellä päätynyt juomaan viskiä John Nurmisen piikkiin. Aamulla taiteilija oli selvittänyt päätään satamassa maalaamalla. Teos talvehtivasta Uljas-kuunarilaivasta – laivanvarustajasuvun ensimmäisestä rahtilaivasta – jäi Nurmiselle kiitokseksi juomien kuittaamisesta.

Myös Juha Nurmisen henkilökohtaista omaisuutta on ollut kiinni meriaiheisissa kokoelmissa. Lounasravintolan seinille on

kehystetty vanhoja karttoja 1000-luvun eri vuosisadoilta.

Karttojen kerääminen on ollut Nurmiselle vuosikymmeniä kestävä seikkailu. Keräämänsä maailman suurimman yksityisen Itämeren karttakokoelman hän on lahjoittanut säätiölle, ja alkuperäiskarttojen vaaliminen on osa säätiön kulttuurityötä.

Maailmankarttakokoelmansa hän myi viitisen vuotta sitten.

”Talouden tasapainottamiseksi”, hän muotoilee.

Nyt seinillä on maailmankartoista taidokkaita kopioita, faksimilejä. Alkuperäiset ovat Saksassa uudella omistajalla.

”Kaupan ehtona oli, että kokoelmaa ei hajoteta.”

Nurminen jää katsomaan karttoja. Niistä näkyy, miten ihmiskunta on hahmottanut maailmaa eri aikoina. Yhteen on piirretty Suomen rannikolle tolkkuton kivikko. Toiseen on sijoitettu merialueille erikoisia hirviöitä, kolmanteen luonnehdittu värikkäästi eri Euroopan maiden asukkaita. Poliitiikkaa, pelkoja, ennakkokäsityksiä, kokonaisia maailmankuvia.

78-vuotiaan Nurmisen uran varrelle on mahtunut paljon: rakentamista ja purkamista, ostamista, myymistä, saavuttamista ja häviämistä. Karttojen kerääminen ja niistä luopuminen on vain yksi osa tarinaa.

1990- ja 2000-luvun yrityskaupoista irronneita rahoja hän sijoitti muun muassa vihreän teknologian startup-yrityksiin, jotka eivät sitten lähteneetkään lentoon.

”Siinä meni monia miljoonia”, hän sanoo.

John Nurmisen Säätiölle hän laskee lahjoittaneensa yhteensä 11 miljoonaa euroa. Itämeri ei ole vielä pelastunut, mutta työ jatkuu.

Nyt hän ajattelee, että kaikkein parhaat rahalla saadut asiat liittyvät perheeseen. Lasten kanssa vietettyyn aikaan, kotiin, kesäpaikkaan, yhteisiin matkoihin. Niiden ohella parhaiten käytetyt miljoonat ovat säätiölle annetut.

”Siitä sijoituksesta iloitsen varmasti loppuun saakka.” ●

Jutun lähteenä on käytetty haastattelujen lisäksi Kai Ekholmin teosta Juha Nurminen – Itämeren etuvartiassa (Docendo 2024).